

P. Michaël Van Hecke op weg naar Rome

De Vlaamse Augustijn Michael Van Hecke bracht de 17 laatste jaren van zijn leven door in Rome, waar hij arriveerde op 4 Juli 1670, waar hij o. m. professor was aan de Sapienza en consultor van het Heilig Officie, en stierf op 25 September 1687. Wegens deze functies nam hij deel aan de behandeling van vele kerkelijke aangelegenheden in verband met België, Holland en Frankrijk, en liet hij tevens vele geschriften na. Zodoende zal vroeg of laat de activiteit van deze man dienen onderzocht te worden ¹⁾. Om nu reeds voor de toekomstige geschiedschrijver deze taak te vergemakkelijken gaan we hier P. Van Hecke volgen op zijn weg naar Rome.

Over Van Hecke bezitten we slechts enkele korte levensberichten ²⁾ waarvan één door de auteur zelf werd geschreven pas

¹⁾ Men zal enige aanduidingen over deze activiteit vinden bij N. NARDUCCI, *Catalogus codicum manuscriptorum... in bibliotheca Angelica*, I, Rome 1893, passim; in de gekende werken van BROM (*Archivalia*), HOOGEWERFF (*Bescheiden*); ook bij M. DUBRUEL, *En plein conflit*, Paris 1927, 83-84; L. CEYSSENS, *Romeinse brieven*, in *Bulletin de l'Institut historique belge de Rome*, 23 (1944-46), 108; IDEM, *De Carmelitarum Belgicorum actione antijansenistica*, in *Analecta Ordinis Carmelitarum*, 17 (1952), 3-120.

²⁾ *Biogr. nat.*, VIII, 819-20; PAQUOT, III, 587-588; FOPPENS, II, 893; E. REUSSENS, *Documents relatifs à l'histoire de l'Université de Louvain*, V, Louvain, 1889-1892, 292-93; A. KEELHOFF, *Geschiedenis van het klooster der... Augustijnen te Gent*, Gent, 1864, 247-484; OSSINGER, 429; Gr. DE SANTIAGO VELA, *Ensayo de una bibliotheca Ibero-Americana de la Orden de San Agustin*, VIII, Madrid, 1931, 285. — Louter wegens bibliophilische redenen vermelden we nog, ALPHONSUS DE WANDRIPONT (sic), *Heroicon Adm. Rev. ac eximio P. Magistro Michaeli Heckio in ord. Erem. S. P. Augustini totius Germaniae, Austriae, Poloniae etc. assistenti Generali*, in *Sapientia Romana Sacrarum litterarum lectori, necnon Sancti Officii Consultori et Qualific. dignissimo...*, Neapoli, Typis Ioannis Francisci Paci, 1678. In-8°, 18 blz. (gans in verzen; een exemplaar is aanwezig te Rome in de Biblio-

nadat hij in Rome aankwam. De tekst ervan moge hier dienen als uitgangspunt.

Autobiographia P. Michaelis Heckii, Ord. S. Augustini.

In nomine Domini Nostri Jesu Christi, amen. — Ego Michael Van Hecke, filius legitimus Livini et Annae Goethals, Gandavensium, patre agente receptorem regium in oppido Watervliet, territorii Gandavensis, natus sum anno Domini 1620, baptizatus 28 Januarii. Legere et scribere didici gallice in oppido Grevelingen, patre ibidem etiam receptore regio, catechismum per dominos pastores et patres Societatis Audomaro advenientes, qui me ibidem ad studia sollicitarunt. Sed patre mutante solum in Sassum Gandavensem, 11 annos natus Gandavi apud patres Augustinianos humaniores litteras inchoavi et perfeci.

Anno 1636 in festo Sancti Michaelis habitum eiusdem Ordinis indutus, anno sequenti in festo Sancti Hieronymi professus, mox Bruxellis philosophiae studui et primus integram defendi.

Anno 1640 theologiae navavi operam Lovanii, ibidemque totis tribus annis audiui ventilari quaestiones praecipue de gratia ex Sancto Augustino, ratione editi libri cui titulus *Augustinus Cornelii Janse-³⁾*).

Anno 1643 praecipuas difficultates defendi Brugis Flandrorum in capitulo provinciali ⁴⁾. Mox Gandavi docui poesim de in rhetoricam. Factus anno 1646 concionator et confessor, per omnes dominicas et festa anni dixi.

Anno 1647 et 1648 praefectus scholarum et regens collegii, insti-

theca Angelica, Q. 5.32). Deze Alphons de Wandripont (in het ex. van de Angelica is de naam met de pen verbeterd in Waodripont en Waudripont) moet vereenzelvigd worden met de Augustijn Georges Salomons (zie Biogr. nat., XXI, 258-260), een oud-leerling van Van Hecke, cf. infra. Dit blijkt uit een handschriftelijke copie van hetzelfde gedicht, aangevend: « *Georgii Salomonici, Belgae, Ord. S. Aug. 1676* »; cf. NARDUCCI, 376; HOOGEWERFF, III, 1676.

³⁾ De Angelica-Bibliotheek bevat enkele te Leuven in 1640 opgenomen collegegeschriften van P. Van Hecke; zie HOOGEWERFF, *Bescheiden*, III, 6; 133.

⁴⁾ Het gaat hier om de volgende thesis, onder het voorzitterschap van Willem Tasselon, Augustijn, professor aan de Universiteit, door Van Hecke verdedigd op het provinciaal kapittel te Brugge gehouden op 23 April 1643: *Theologiae Augustinianae pars prima. Sive conclusiones Theologicae de Deo uno et trino, angelis et primo homine, juxta mentem S. P. Augustini Ecclesiae Doctoris Eximii*. Leuven, bij Bernardinus Masius, 1643; in-4°, iv-15 blz.

Hetzelfde jaar, op 10 Februari, verdedigde Van Hecke, samen met P. Engelbert Van Wou, nog een andere thesis van Tasselon: *Conclusiones theologicae de praedestinatione ac reprobatione hominum et angelorum juxta mentem S. P. Augustini, Ecclesiae Doctoris Eximii*. Leuven, bij Coenestenius, in-4°, 11 blz. Deze thesis was opgedragen aan Jacobus Boonen, aartsbisshop van Mechelen; REUSENS, *Documents*, V, 289-290. — Over de strekking van deze theses, cf. infra.

tui meditationes quadragesimales in templo sancti Michaelis et nobilium sodalium.

Anno 1649 factus sum Sacrae Theologiae baccalaureus et licentiatius in universitate Duacensi et admissus ad doctoratum. Deinde philosophiam per quatuor annos Gandavi docui et praesedi primus etiam super moralibus⁵⁾. Et per quadragesimam concionatus sum. Brugis per duos annos docui theologiam uti regens et primarius professor, ubi et quadragesimam dixi.

Anno 1655 vocatus sum Bruxellas ad habendam orationem de Sancto Augustino et dicendam octavam. Placui magnatibus et iis instantibus mansi concionator; anno 1656 praedicavi quadragesimam, octavam de Sancta Apollonia et alteram de Beata Maria de bono successu.

Hoc anno in Iulio factus sum Duaci Sacrae Theologiae doctor, interfui liberationi Valencenensi et caeso Gallo, Bruxellas redux, dixi de Sancto Augustino circa motiva Martis et Artis latine et totam octavam flandrice.

Initio Octobris ivi Parisios, missus obviam confessario D. Joannis Austriaci⁶⁾. Regem vidi et reginam. Inde Burdigalim, inde Hispanias, per Biscaiam, Madritum. Dominum nostrum regem vidi et praesens salutavi.

Anno 1657 cum reverendissimo Confessario in Ianuario veni Parisios. Reginam adiit vocatus et me allocuta est; inde [adiit] ducissam Nicolam de Lotharingia; interpretes fui. Redux Bruxellas item octavas et quadragesimam dixi, uti mandatum praedicavi in sacello regio coram confessario.

Anno 1658 tertium recitavi octavam et tertium orationem de Sancto Augustino⁷⁾. In Maio ivi ad docendum Lovanii, recognitus

⁵⁾ Rome, Angelica-Bibliotheek, hs. 280, fol. 131, bevat een brief van P. Van Hecke (uit Gent, 4 October 1652) namens P. Christianus Lupus, die ziek te bed ligt (en voorlopig nog Van Hecke's vriend schijnt te zijn; cf. infra) geschreven aan de Generaal der Augustijnen. In dezelfde Bibliotheek zijn aanwezig de twee volgende theses onder de leiding van Van Hecke te Gent verdedigd: *Philosophia de anima ad mentem Gloriosissimi Apostolici Doctoris Magni Patris Augustini* [verdedigd op 20 Mei 1651]. Gent, Johannes van Kerchoven, in-8°, 16 blz.; en *Philosophia universa in theses redacta ex mente Gloriosissimi... Augustini* [verdedigd op 6 September 1653]. Gent, bij Maximiliaen Graet, 1653, in-4°, 22 blz.

⁶⁾ De biechtvader van de Gouverneur-Generaal Don Juan van Oostenrijk was de Spaanse Augustijn Fray Francisco de Gamboa, over wien o. m. gesproken wordt bij J. CUVELIER - J. LEFÈVRE, *Correspondance de la Cour d'Espagne*, IV, Brussel, 1933, 626.

⁷⁾ De lezing van deze zinsnede staat niet heel vast. — Van Hecke schijnt het zeer op prijs gesteld te hebben dat hij die octaaf in Brussel herhaalde malen mocht preken. In een later ongedateerd rekwest aan een Kardinaal (de Staatssecretaris) ter verdediging van zijn medebroeder Franciscus Bassery (naar aanleiding van diens predicates in 1682 gedurende dezelfde octaaf gehouden) vraagt

ibidem a doctoribus. Dixi de Sancto Augustino coram tota Universitate, uti de Sancto Thoma apud Dominicanos et de Sancto Patricio Franciscanis ⁸⁾).

Anno 1659 praesedi et concionatus sum Bruxellis et Lovanii ⁹⁾, superiorum iurisdictione thesibus de Sacra Theologia universa, sed inde orta difficultate cum Doctore Ioanne Sinnich, adhuc tertium ¹⁰⁾ praesedi et 1660 Romam appellavi et praesedi in universa theologia : *Augustinus-Usu-Agnitus* ¹¹⁾).

Primo veni Romam 19 Decembris 1660 ¹²⁾. Comparavi Romae anno 1661 ¹³⁾. [*Was getekend*] P. Michael Heckius, pro Provincia diffinitor generalis.

[*Latere bijvoeging*] Discessi Roma in Belgium, obtento decreto a Sacra Congregatione Sancti Officii pro catholica doctrina de canonizatione Sanctorum atque etiam favorabili brevi ab Alexandro VII pro magisterio ordinis, 5 Maii 1662.

Secundo reversus sum Romam anno 1670, intrans Urbem 4 Iunii. Coepi docere publice Sacras Scripturas in Sapiencia die 7 Novembris 1670. Deo gratias ¹⁴⁾).

Deze autobiographie laat de praalzucht van de schrijver uitschijnen : toen hij philosophie studeerde was hij de eerste die theses over heel de materie verdedigde ; toen hij nog student was in de theologie verdedigde hij vóór het provinciaal kapittel theses in verband met het Jansenisme. Naderhand, als professor van philosophie, was hij weer de eerste om theses over de ethica te laten verdedigen. Als predikant schitterde hij niet minder ; hij kreeg voor zijn aandeel de voorname predikaties, in de grote kerken van Gent, Brugge

hij « ut... suspensio illa auferatur, praesertim quod dictus Pater Magister [Bassery] concionaretur octavam S. Augustini, quam ego quinquies Bruxellis dixi, et ad quam fit magnus concursus... » ; NF, 203.

⁸⁾ Vermoedelijk bij de Ierse Franciscanen van het Sint-Antoniuscollege.

⁹⁾ Van Hecke drukt zich hier onduidelijk uit. Zijn bedoeling is te laten weten dat hij naar aanleiding van de heiligverklaring van Thomas van Villanova te Brussel en te Leuven én preekte én theses liet verdedigen ; cf. infra.

¹⁰⁾ Of *tribus* ; er staat nl. geschreven : 3.

¹¹⁾ Op deze en volgende bijzonderheden zullen we verder terugkomen.

¹²⁾ Deze zin werd later tussen de regels bijgevoegd.

¹³⁾ Van Hecke bedoelt dat hij dit boekje (*Officia propria*) te Rome in 1661 aankocht.

¹⁴⁾ Zie HOOGEWERFF, *Bescheiden*, III, 147-148, waar de tekst volgens de Angelica-Bibliotheek H. 8.69 (der gedrukte werken) wordt weergegeven, doch waar veel duistere plaatsen onopgelost bleven. Het geschrift van P. Van Hecke is op zich zeer goed leesbaar, doch de autobiographie werd geschreven op een schutblad, gevormd door een soort vloeipapier waardoor de aflijning der letters zeer vaag is geworden.

en Brussel. « Placui magnatibus » ! Daarom mocht hij de biechtvader van de gouverneur-generaal gaan afhalen in Spanje en had hij het geluk, te Parijs en te Madrid, de regerende vorsten van heel dicht bij te zien. Daarna preekte hij aan het hof te Brussel...

Deze aangename herinneringen uit zijn vroeger leven heeft P. Van Hecke niet op evangelische wijze « verborgen gehouden in zijn hart » ; onder de drang van zijn ijdelheid heeft hij ze aangekend in een boekje *Officia propria Sanctorum Ordinis Eremitarum Sancti Augustini*, en daarna dat boekje aan de Angelica-bibliotheek ten geschenke gegeven toen hij in 1661 voor de eerste keer (voor korte tijd) in Rome kwam. Zijn Romeinse medebroeders konden op die wijze te weten komen wat een hoog bezoek ze hadden ontvangen.

In eenzelfde geest en op een zelfde wijze liet Van Hecke toen hij in 1670 definitief naar Rome was gekomen aan zijn medebroeders zijn laatste glorierijke daad kennen. Vooraan in een Statenbijbel, die hij op de bibliotheek liet zetten, tekende hij aan :

Haec biblia, jussu Statuum Hollandiae impressa juxta deformationem calvinistam, cum catechismo nefariae doctrinae accipi ab Illustrissima Domina Anna Agnete, nata baronissa de Swaerzenburgh, quando aspirante Deo a luthero-calvinismo conversa est ad fidem catholicam, et per me reconciliata Sanctae Romanae Ecclesiae acceptis sacramentis poenitentiae et SSmae Eucharistiae in aula sodalitatibus nostrae Bruxellis, ipso festo Divini Augustini 1660. Postmodum accepit sacramentum confirmationis ab Illmo Archiepiscopo Mechliniensi ; in quorum fidem subscripsi : [was getekend] P. Michael van Hecke, Ord. S. Aug. S. T. D. et professor. [Latere bijvoeging] : Immediate antequam primo veni Romam [was getekend] : Hecke. [Ter keerzijde] : Sub beneplacito R^{mi} P. Generalis reversus Romam pro secunda vice ad diem 4 Iunii 1670, factus SS. Literarum in Sapientia professor publicus, publico bono reliqui Bibliothecae Angelicae praesertim pro Belgis habentibus facultatem legendi et spiritum discernendi falsum a vero S. Scripturae sensu ¹⁵).

¹⁵) Zie HOOGEWERFF, *Bescheiden*, III, 146, waar foutief *notoriae doctrinae* gelezen wordt in plaats van *nefariae doctrinae*. De schrijfwijze *Swaerzenburgh* is niet twijfelachtig bij Van Hecke; doch over welke barones gaat het ? In de *Correspondance*, IV (passim), komt de naam voor onder de vorm *Schwartzenberg*; over de Schwarzenberg's in Friesland, zie *Nieuw Nederlandsch biographisch woordenboek*, VII, *passim*. Een graaf van Schwarzenberg komt voor in de geschiedenis van de *Monita salutaria*; cf. P. HOFFER, *La dévotion à Marie au déclin du XVIIe siècle*, Paris, 1938, 185. Bij L. VON PASTOR, *Storia dei papi*, XIVA, Rome, 1943, 415, komt de naam *Schwarzenbach* voor onder de Duitse bekeeringen uit de XVIIe eeuw.

Gezien zijn aard, is het helemaal geen wonder, dat P. Van Hecke zou opgaan in de disputen rond het Jansenisme, waar een zo ruim en zo dankbaar arbeidsveld open lag voor ambitieuze personen. Wanneer hij in zijn autobiographie onschuldig weg vertelt, dat hij in 1640 te Leuven hoorde orakelen over de genadekwestie naar aanleiding van Jansenius' *Augustinus*, en dat hij in 1643, op het provinciaal kapittel de « voornaamste moeilijkheden » in een thesis verdedigde, dan mogen we dat in een andere zin verstaan, want zijn vriend P. Willem Maes, prior te Brussel, verhaalt in een latere brief (1655) dat hij, Van Hecke, vroeger « ferbuit jansenismi zelo », maar daarna, onder invloed van anti-jansenistische Paters, van inzicht veranderde ¹⁶⁾.

¹⁶⁾ Zie verderop. Hier dient de aandacht gevestigd te worden op een schrijven van P. Henricus Engelgrave, S. J., uit Gent, 20 Juni 1645, aan een mij onbekend confrater:

« Mitto R. V. affixionem Patrum Augustinianorum, quam eorum rhetores [later bijgevoegd: *Magistro rhetoricae P. F. Laurentio* (sic) *van Hecke*] in festo V. Sacramenti hic adornarunt de doctrina Jansenii, quae ut supra captum puerorum sit, ad hoc tamen plurimum confert ut in teneris studiosorum animis de viro ac dogmate eius existimatio et in Societatem odium concitetur, quasi parum foret nos a Batavis et Francis per publica bella impeti, nisi haec civilia et velut intestina exsurgerent. Titulus totius affixionis erat:

Sapientissimo mortalium Aurelio Augustino necnon genuinis magni Patris filiis, Reverendissimo Patri Gregorio Ariminensi, Generali in Ordine et doctrina vere Augustiniano, et Rmo Dno Cornelio Jansenio Iprensium episcopo, quorum memoria eo scriptis honorificentior quo quibusdam odiosior... ».

P. Engelgrave beschrijft vervolgens 21 *emblemata*, die elk bevatten: een tekening, een opschrift en een gedicht in acht verzen. Ziehier een paar voorbeelden:

« Emblema primum: pingebatur qui in cortice arboris nomen sculpiet.

Epigraphia: *Crescit Jansenii gloria adversariorum invidia...*

Emblema secundum: pingunt saccum repletum frumento. Epigraphia:

Qui Augustinum sequitur de gratia, nil exoptat amplius...

Emblema vigesimum primum: in mensa liber apertus; in una pagina

Corn. Jansenii Episcopi Iprensis; in altera *Augustinus*; in aere fama cum tuba; epigraphia: *Dni Corn. Jansenii gloria immortalis... ».*

P. Engelgrave gaat voort: « Supersunt quaedam alia eiusdem styli, quae assequi non potui, cum per varios studiosos haec mihi caute comparare opus fuerit. Totam affixionem ubi bis attente lustrassem, praefectum scholarum conveni; rogavi eum: 1° num doctrinam Jansenii per haec stabiliri vellet; 2° num bullis pontificiis fidem denegaret; ad quae vir consternatus respondit, se nec folium nec verbum affixionis vidisse; supervenit concionator Ordinis P. Thomas, qui idem asseruit... Quare Magister rhetorices vocatus [Van Hecke], a quo dum de bulla contra Jansenium agerem, negavit se bullam vidisse, at... dum urgerem

Inderdaad, blijkens een brief van Andreas Mangelli, internuntius te Brussel, aan Kard. Rospigliosi, d. d. 29 Mei 1655, was Van Hecke, op dat ogenblik, een van die bekeerlingen, wier ijver noch paal noch perken kent en zich vooral uit in woede tegen vroegere geloofsgenoten.

Andreas Mangelli aan Kard. Jules Rospigliosi, Brussel, 29 Mei 1655.

A lo scritto con lettere della settimana passata circa l'eletione del provinciale di queste provincie dell'Ordine di S. Agostino, che presto si dovrà fare, mi occorre di aggiungere che sono avisato, come il P. Ignatio Dyckero, al presente provinciale, fa ogni diligenza costì, acciò che sia nominato presidente del capitolo il P. Gerardo Carlier, che vive in Bruges. Sono informato che questo religioso non procede bene in quello che tocca la materia Janseniana, et impedisce che il Padre Van Hecke assista alla difesa di alcune thesi, solo perchè manifestamente sono contrarie alla condannata dottrina, como potrà V. S. Illma restar servita di vedere dalla congiunta lettera; di maniera che pare che non si habbia da sperare alcun buon effetto, quando egli presidesse al capitolo. Nè l'essere promosso per ciò dal presente provinciale deve far forza alcuna, perchè il detto P. Provinciale in questi ultimi mesi ha proceduto o con molta fredezza, o con molta doppiezza, circa l'esecuzione degli ordini del P. Generale contro il P. Lupo e P. Rivio, seguaci

an doctrinam Jansenii defendere vellet, *omnino*, inquit, *et defendi in capitulo provinciali Brugis*. Atque hoc, dicebam, *mihi satis*; quin eodem die uni e nostris studiosis dixit se non curare novas illas bullas ex nescio cuius cerebro confictas. Veritus tamen est ne quid nos de Luthero opponeremus, et apud discipulos nostros gravissime interminatus est, si quid simile ausi essemus » (Mechelen, Archief van het Aartsbisdom; Museum Bellarminum, C 4, n° 3).

In verband met de jeugdige Jansenistische ijver van Van Hecke mag hier nog gewezen worden op zijn volgende publicatie: *Triumphe van de goddelycke praedestinatie sonder opsicht der voorighe wercken verwerft* [sic] *over Gulielmum Hertoghe van Aquitanien, door Godts toelaeten met syn eerste jaeren in verscheyde sonden ende fauten ghewintelt; met schick der Eewighe Praedestinatie sonder syn goetheydt door den H. Bernardum tot kennisse van Godt ende van zij selven gheleyt, ten lesten door haer Al-verwinnende gratie geworden Augustyn Eremyt, wordt verthoont een waerachtigh uyt-vercoren sone Godts, Speel-wys door de studenten van het Collegie vande PP. Augustynen binnen Ghendt den 9. ende 11. september ten 3 uren 1649*. Gedrukt te Gendt bij Maximiliaen Graet, in den Engel in-4°, 4 blz. Een exemplaar (mij aangewezen door P. Norbertus Teeuwen) is aanwezig op de Angelica-Bibliotheek P. 12.49. Op het titelblad heeft Van Hecke eigenhandig aangetekend: « Exhibui ultimo anno praefecturae Collegii Gandavensis, eodem factus philosophiae professor et S. Theologiae licentiatius. Ego P. Michael van Hecke, Ord. S. Aug. ».

antichi del Jansenismo, e perciò le sue istanze si devono tenere per sospette et indirizzate più a fini suoi particolari, che conformi al zelo altre volte mostrato dal medesimo a favore della classe dei religiosi più ubbidienti alla Santa Sede... ¹⁷⁾.

Deze inlichtingen had de Internuntius bekomen van de reeds vermelde Prior van Brussel, die hem ter justificatie van zijn beweringen een brief had overhandigd van zijn vriend, P. Van Hecke; dit eigenaardig document, dat schrijvers politieke instelling duidelijk aan de dag laat treden, moge hier in nota weergegeven worden ¹⁸⁾.

¹⁷⁾ Vatikaans archief, *Nuntiatura di Fiandra* (= NF), 39, 198. Hier en bij enkele der volgende citaties uit de *Nuntiatura di Fiandra* gebruikten we copiën die ons welwillend door E. H. Kan. A. Legrand ter hand werden gesteld. — Over de moeilijkheden bij de Vlaamse Augustijnen naar aanleiding van het Jansenisme ontstaan kan hier niet verder worden ingegaan. De studie ervan is bovendien nog niet ver gevorderd. Het te Rome in de Angelica-bibliotheek bewaarde hs. 280 bevat veel brieven (ook van de hier vermelde personen) in verband met deze kwesties. Om zich een idee te vormen van de overdrijvingen die er geuit werden, b. v. ten overstaan van P. Christianus Lupus, is het voldoende 'n levensschets van deze hoogstaande persoon te lezen; b. v. die van Jozef SABATINI, *Vita Eximii Patris Magistri Christiani Lupi*, als inleiding afgedrukt in LUPUS' *Scholia et notae... concernentes acta Ephesini et Chalcedonensis concilii*, Leuven, 1682; ook in *Opera omnia* van LUPUS, Venetië, 1724-29. Zie ook H. HURTER, S. J., *Nomenclator*, IV, 3^e uitg., Innsbruck, 1910, 521 vlg.

¹⁸⁾ Van Hecke aan P. Willem Maes, prior te Brussel. Brugge, 24 mei 1653:

« Gavisus sum summopere, dum concessum fuit videre et amplecti vestras, quibus hactenus destitutus videor mihi totus perditus. Sed revixi, ut vidi interne quod non apparebat externe. Sed quid? Petitioni nequeo facere satis, nam ut ex P. M. Vicario habui, quod pergente diffinitore ita violenter presidentiae nostrae obsistere, ego pro honore ordinis desisterem et aliunde cogere deserere meum responsalem, qui per obedientiales Hasseletum urgebatur, ab impressione approbatarum thesium destiti, tum iudicans melius esse parum quam 30 florenos perdere, praesertim quod et ad desistendum urgerer mandato P. Prioris nostri, ex consilio, ut loquebatur, PP. Deputatorum. Modo tamen voluissem esse impressas, ut hac via constaret Illmo D. Pronuntio integra fides mea et... [woord weggevallen] quam volo ac debeo matri meae Ecclesiae, dum propositiones ex jansenismo excerptas et a Smo D. N. Innocentio X damnatas merito damno et execror et tamen integram stare D. P. Augustini puramque doctrinam ostendo. Sed hoc, ut nunc audio, maxime momordit P. Diffinitorem Carlier, (qui indubie ex consilio P. Lupi agit quidquid hac in re agit) dixitque Patri Loets, neomistae apud nos nunc ordinato, quod quia his rebus me immisceo, tanto magis disputationi meae obsistat, idque verbis ita sonantibus ac si aliquid contra Ecclesiae sensum attentarem. Quod quidem debuit et dixisse confoederato suo priori Hasbroucano, ab aliquo tempore hic per octiduum haerenti, qui id retulit P. Priori Iprensi. Unde is me per fratrem Loets rogari iussit quid ista de re esset; an ego inten-

Een maand later, bezorgt de Brusselse Prior nogmaals, in een ongedateerd en niet ondertekend stuk, aan de Internuntius inlichtingen die rechtstreeks P. Van Hecke betreffen.

Quam necessario huc usque laboratum et deinceps laborandum sit, ut Janseniani et ipsi adhaerentes, secundum sacras ordinis nostri constitutiones part. 3, cap. 1, coerceantur, etiam inter alios suo procedendi modo probat P. Gerardus Carlier, Provinciae diffinitor. Qui cum sit studii theologiae moralis in conventu Brugensi regens, ideoque deberet obedientiam Sanctae Sedi debitam promovere, videtur illam velle impedire, nam cum P. Michael van Hecke, S. Th. Lic., et primarius dicti studii professor, jansenianismi zelum (quo hactenus ferbuit) in obedientiam praedictam, consilio et opera Patrum Sanctae Sedi obedientium convertisset, et ut hanc testaretur conclusiones theologicas bullis pontificiis conformes et a R. P. Petro Damaso de Coninck, S. Th. Doctore et professore, studii Lovaniensis regente, provinciae diffinitore et Magistri Provincialis vicario, ut

derem defendere propositiones ab Ecclesia damnatas vel forte ut tales reprobare. Videt Eximia Vestra Paternitas falsitatem et calumniam, non tantum in me sed et in P. M. Vicarium, thesium mearum approbatorem, imo hac in parte mecum compositorem, redundantem; quam profecto, ut probare possim studeo quam maxime, ut ita obstruatur os calumniatoris et pateat candor et puritas defensoris. Interim de ista praesidentia nullam nunc video aut spero apparentiam, absente nunc meo responsali et nullo hic ad id muneris alio facile aptando, pauci enim sunt studiosi et alii atque alii indies vocantur, uti et nunc P. Meulenaere...

PP. Prior et Diffinitor receperunt litteras a P. M. Provinciali Kalendis Maii Romae datas; quid contineant nescimus, quia omnino tacent. Pergunt spargere quod P. Diffinitor sit futurus capituli praeses, additque P. Procurator quod quidquid Diffinitor et Lupus agent cedet in promotionem R. M. Rivii. P. Lupum habent hic tamquam firmum conventualem, confirmatum, ut dicunt, P. M. Provincialis litteris. Dixit hic uno Hiberno transeunti, quod futurus sit in capitulo (vult dicere tamquam discretus Brugensis) et tum ipsi de bono loco prospiciet. P. Prior bis ipsum adhibuit tamquam P. Deputatum; quo haec omnia vergant, satis intelligit! P. Mertens hic etiam hilarissime cum ipsis haesit per octiduum, tractatus non semel a fratribus Carlier. Propediem expectatur P. Prior Basseri, pari modo excipiendus. Interim nos hic satis firmi, novem numero, stamus pro parte regia, acturi quod possumus, non quod volumus; acturi tamen plura, si nobis superius adsit auxilium prudenter collatum et firmiori modo continuatum. Vale...

Utinam resciam an sit habita consulta de Senatu Gandensi et quinam in apparentia interveniant... Examinavimus hic a 4 hebdomadis Patrem Verdonck, et consentiente etiam Diffinitore, ad confessionem idoneum admisimus, sed quia est a parte nostra de consilio, imo ex factione Diffinitoris, P. Prior non vult illum praesentare Rmo; certe, quid hoc est nisi admissionem P. M. Vicarii negligere et nostrum examen contemnere. Rogo pro ipso agat apud M. Vicarium ut dignetur hoc Priori imponere ». NF, 39, 199.

tales rite approbatas, vellet publice tamquam praeses sustinere, opposuit se dictus P. Gerardus Carlier, licet bis terve ab eodem Magistro vicario ipsi praeceptum esset, ut sineret dictum P. Van Hecke approbatis a se thesibus praesidere. Ut vero aliqua rationis specie oppositionis suae temeritatem adornaret, effecit ut desuper convocarentur Patres deputati (sine quibus nullus prior aliquid grave potest attentare) et licet de illorum numero non sit Magister Christianus Lupus, tamen ipsum etiam tunc adesse curavit. Unde contigit ut dictarum thesium propugnatio huc usque sit suspensa et sic incommodum manifestetur quod sequitur ex inobedientia Magistri Lupi, quem dictus P. Carlier, non obstantibus iteratis obedientiis, quibus ille Magister Lupus alio migrare cogitur, in conventu Brugensi praedicto usque in hunc diem manutenere praesumpsit... ¹⁹⁾.

De door Van Hecke te verdedigen theses, waarover sprake is in dit document, zijn vermoedelijk degene die we verder nog zullen ontmoeten onder de titel : *Augustinus Usu-agnitus*, waar dan tevens enkele details aan het licht treden, die kunnen bijdragen om de houding van P. Carlier en P. Lupus te verklaren.

Wegens zijn anti-jansenistische actie komt Van Hecke in betrekking met de internuntius te Brussel en wordt zijn naam reeds bekend gemaakt te Rome, hetgeen later een ver strekkende betekenis zal krijgen. Intussen komt hij in goede relatie te staan met zijn confrater Willem Maes, prior te Brussel, feit dat reeds onmiddellijk vruchten oplevert. De autobiographie zegt inderdaad : *anno 1655 vocatus sum Bruxellas ad habendam orationem de Sancto Augustino et dicendam octavam*. De feiten, zelfs belangrijk in het leven van Van Hecke, volgen elkaar snel op. *Placui magnatibus, et iis instantibus mansi concionator*. In 1656 is hij inderdaad nog als predikant werkzaam te Brussel.

Maar nadat Van Hecke het gewoon onderwijs in zijn orde heeft vaarwel gezegd om zich te wijden aan de hogere predikatie, gaat hij, blijkens zijn autobiographie, ook deze de rug toekeren om in het hoger onderwijs te geraken. Dit gebeurde in eigenaardige omstandigheden.

Gedurende drie jaren (1640-1643) heeft Van Hecke godgeleerdheid gestudeerd te Leuven ; vermoedelijk gebeurde dat in het studiehuis van zijn orde, dat geaffilieerd was aan de Universiteit. Daarom lezen we met verwondering in de autobiographie : « Anno 1649 factus sum Sacrae Theologiae baccalaureus et licentiatius in uni-

¹⁹⁾ NF, 39, 253.

versitate *Duacensi* et admissus ad doctoratum... Hoc anno [1656] in Julio factus sum Duaci Sacrae Theologiae doctor... ». Indien Van Hecke regelmatig studies deed te Leuven, was het toch voor de hand liggend dat hij er ook de academische graden, althans het baccalaureaat en het licentiaat haalde. De jansenistische professoren zouden hem zeker niet wegens zijn overtuiging geweerd hebben, want toen was hij zelf nog de mening van zijn leraren toegedaan. Doch laten we niet verder gissen ; verderop in deze studie zal ons nog meegedeeld worden dat Van Hecke niet eens aan de Universiteit geïmmatriculeerd was, en er dus ook niet naar graden kon pretenderen.

Doch voor wat de te Douai behaalde graden betreft, is er in de levensloop van Van Hecke geen plaats open voor bijzondere studies in die stad. Blijkens de autobiographie haalde hij het baccalaureaat, het licentiaat en de toelating tot het doctoraat in 1649. Nochtans weten we door zijn aantekeningen op de *Triumphe van de goddelycke praedestinatatie* dat hij minstens tot midden September 1649 prefect van het College te Gent was, en nog hetzelfde jaar professor van filosofie benoemd werd. Dit alles leidt er toe te veronderstellen dat Van Hecke, evenals vóór hem Du Bois had gedaan, zich tot de Universiteit van Douai wendde om op een gemakkelijke, maar onregelmatige wijze academische graden te verwerven, die hem in Leuven ontoegankelijk waren. Op deze gelijke verhouding met Du Bois berust misschien wel de hechte vriendschap die weldra tussen deze twee anti-jansenisten zal ontstaan.

Inderdaad, ofschoon Van Hecke, na de onmiddellijke vruchten van de predikatie genoten te hebben, over zich, in 1655, kan schrijven : « placui magnatibus et iis instantibus mansi concionator », schijnt hij zich niettemin aangetrokken gevoeld te hebben om eenmaal een der twee leerstoelen aan de Augustijnen te Leuven voorbehouden te bekleden. In ieder geval in 1656 behaalt hij te Douai de doctorsgraad, en in 1658 komt hij naar Leuven : « In Maio ivi ad docendum Lovanii, recognitus ibidem a Doctoribus ». In Juli onder tekende hij reeds te zamen met Antonius Dave, Nicolaus Du Bois, Jacobus Speeck, alle drie uitgesproken anti-jansenisten, een « informatio » tegen Gerard Van Werm, Jacobus Pontanus, Johannes Sinnich, Andreas Laurent, Franciscus Van Vianen en Johannes Recht, even uitgesproken jansenisten ²⁰⁾. Intussen doceerde dan Van Hecke

²⁰⁾ Zie nota 36.

bij zijn medebroeders te Leuven, hetgeen de rechtstreekse weg was, om vroeg of laat, bij het openvallen van een der twee aan de Augustijnen voorbehouden leraarstoelen, in aanmerking te komen. « *Recognitus a doctoribus* », d. w. z. zijn te Douai behaalde doctoraatstitel werd door de universiteit erkend, zodat hij volkomen gemachtigd was om in een aan de universiteit geaffilieerde instelling en eventueel rechtstreeks aan de Alma Mater zelf te doceren.

In feit was Van Hecke niet in regel met zijn graden, evenmin als professor Nicolaus Du Bois het was in 1654, toen deze wegens zijn anti-jansenistische tendenzen, onder de aanbevelingen van de anti-jansenisten, door de Gouverneur-Generaal tot koninklijke professor was benoemd geworden ²¹). In dezelfde omstandigheden hoopt Van Hecke door dezelfde middelen te slagen. Hij heeft zich reeds uitgesproken in anti-jansenistische zin; hij sluit zich nu ook aan bij Du Bois, die het onderwijs in de Heilige Schrift, waar hij niets van af weet, wil laten varen, vooral nadat hij in het begin van het schooljaar 1658-59 een ernstige vermaning had gekregen ²²).

Onder de datum van 21 April 1659 geven de *Acta Facultatis* de volgende mededeling van de deken der theologische faculteit weer :

« Sub medium 8 vespertinae facta est mihi per D. Du Bois, praesente notario Essinck, lectura certae declarationis plurium articulorum et illius occasione tradita per eundem D. Du Bois acta praetensae substitutionis Patris Van Hecke in sua professione Sacrae Scripturae... » ²³).

In betrekking tot Van Hecke beslist de Faculteit 's anderen-daags, dat Du Bois eerst de redenen van zijn afwezigheid moet bekend maken en ze door de Faculteit laten goedkeuren, zoals de *Visitatio* dat voorschrijft ²⁴). De volgende dag laat Du Bois aan de deken weten dat hij zich wegens een apostille van het Hof van

²¹) Na alles te zamen drie maand theologie gestudeerd te hebben, bekam Du Bois, op grond van valse documenten, de graad van licentiaat in de theologie te Douai en werd hij professor in de H. Schrift benoemd te Leuven. Over deze feiten hopen we binnen kort een studie te publiceren.

²²) Brussel, Rijksarchief, fonds der Universiteit van Leuven (= FUL), 388, 330-331.

²³) FUL, 388, 333; de brief van Prof. Du Bois aan de Rector, dd. 21 April, is aanwezig in FUL, 408.

²⁴) FUL, 388, 333-34.

Brabant naar Brussel moet begeven en dat hij derhalve P. Van Hecke belast heeft met het geven van zijn lessen ²⁵⁾). Hem wordt geantwoord :

« Quod videlicet causa quam allegat D. Du Bois videatur iusta pro absentia brevioris temporis, non tamen sufficiens ad substitutionem praetensam, neque soleat pro modica absentia fieri aut peti substitutio, neque creditur D. Du Bois passurus exinde obloquium, vel a facultate vel ab aliquo alio rationabiliter ratione similis absentiae aut defectus in docendo ; quod si tamen habeat aliam justiore, poterit quandocumque placuerit illam proponere... » ²⁶⁾).

De tekst gaat voort : *Atque ita haec res quievit usque ad 9 maii*. Inderdaad onder deze datum lezen we weer :

« Quidam studiosus (uti quidem apparebat) omnino mihi ignotus ²⁷⁾ exhibuit certas litteras signatas per D^{um} Lamoral etc., cuius tantum apparebat prima linea et tertia a fine, cum reliquis sequentibus, omnibus intermediis occultatis alia charta apposita et adsuta ac duobus sigillis adimpressis obfirmata. Litterae vero istae sic tectae praeferebant evocationem Dⁿⁱ Du Bois pro causa summi momenti et praetexebatur in eis interesse publicum quod non admitteret moram ²⁸⁾). Unde dictus iuvenis iterum pro parte dicti Du Bois instabat

²⁵⁾ FUL, 408.

²⁶⁾ FUL, 388, 334; FUL, 408.

²⁷⁾ Uit de processtukken (FUL, 408) blijkt dat deze jongeling een Ier was en Franciscus Martin heette. Deze is later, eerst als anti-jansenist, daarna als Jansenist zeer berucht geworden. Zie F. H. REUSCH, *Der Index der verbotenen Bücher*, II, Bonn, 1885, 655, 666; HURTER, *Nomenclator*, IV, 1058.

²⁸⁾ Volgens FUL, 408 had Lamoral, graaf van Tour en Tassis, geschreven (Brussel, 8 Mei 1659) aan Du Bois:

« Comme dans une affaire de très grande importance et qui requiert accélération le Sieur official de M. l'Archevêque de Malines a nommé quatre théologiens et entre autres votre révérence avec deux théologiens de l'ordre des Cordeliers et un théologien du Rouge Cloître, proche de cette ville de Bruxelles, je viens prier votre révérence d'avoir la bonté de se transporter au premier jour dans cette ditte ville, puisque les deux religieux de l'ordre de Saint François y sont déjà venus expressément à cet effet et qu'il s'agit d'un intérêt publique qui ne souffre aucune remise et dans les occasions reciproques de son service, je tâcherai de témoigner que je suis... [P. S.] Quant aux vacations de votre révérence elles seront satisfaites sans faute ».

Op 10 Mei (FUL, 408) gaf dezelfde graaf de volgende getuigenis, welke een inzicht geeft in die gewichtige zaak:

« Nous soussignés déclarons et attestons, que comme pour une cause d'importance, concernant le service et la gloire de Dieu, au prétendu rétablissement de l'ancienne image miraculeuse de N. D. dans l'église du Sablon en cette ville de

pro nova venia absentiae, quam paulo ante ex alia causa obtinuerit et respondi eumdem D^{nm} Du Bois non debere scrupulose in ea re esse sollicitum, quando subsunt iustae causae et absentia non protrahitur ad longius tempus ²⁹⁾).

Tot hiertoe schijnt deze zaak een min of meer normaal verloop te hebben ; maar de volgende dag is die schijn verdwenen. Du Bois en Van Hecke voeren hun wil door op krenkende wijze. Op 10 Mei verhalen de *Acta* :

« Ad medium 11^{ae} convocata est facultas ad curiam academicam ad deliberandum de remedio adversus attentatum per R. P. Michaelem Van Hecke Augustinianum, qui sine scitu et consensu facultatis suscepit eo die supplere vices Dⁿⁱ Du Bois in professione S. Scripturae et resolvit facultas advocandum dictum Patrem Van Hecke ad decanum et super isto attentato et praesumptione sua ex parte facultatis serio et graviter amonendum ; concipiendum etiam libellum praesentandum rectori ut eidem Patri Van Hecke interdicat istam lectionem et substitutionem praetensam, atque in eam rem supplicetur eidem rectori, ut mandet notificationem fieri statuti universitatis disponentis de similibus casibus, titulo de *professoribus*, idque ad valvas scholarum et loca consueta » ³⁰⁾.

De volgende dag geeft de faculteit haar goedkeuring aan het rekwest dat aan de Rector gestuurd moet worden, aan een ontwerp van het te publiceren decreet alsmede aan een declaratie die de bedellus aan de studenten zal voorlezen in geval P. Van Hecke het aandurft nogmaals, ondanks het decreet, in de les te verschijnen ³¹⁾. Van zijn kant leent zich de Rector tot alles wat hem gevraagd wordt. In plaats van te gehoorzamen geeft Du Bois een ontwijkend antwoord ³²⁾ en wendt zich reeds naar de Gouverneur

Bruxelles, était nécessaire que diverses personnes doctes en théologie et droit y intervenissent, avons procuré qu'entre iceux serait appelé et employé M. N. du Bois... comme très capable en telle matière pour la conjunction des dites sciences ».

Nopens de terugplaatsing van dit mirakuleus beeld vertelt Du Bois nog (art. 15 van zijn *Replique*; AUL, 408) dat Matthias van Vianen « avait le 21 août 1656 donné un jugement par un principe totalement pernitieux au culte que l'on doit aux images miraculeuses, disant : *onse devotie als die oprecht ende vierich is, heeft de cracht om alle beelden miraculeus te maken* ».

²⁹⁾ FUL, 388, 334v.

³⁰⁾ FUL, 388, 334v.

³¹⁾ FUL, 388, 334v-335; AUL, 408.

³²⁾ De brief van Du Bois (11 Mei, meegedeeld aan de rector op 12 Mei) luidde: « Erud. D. du Bois omnino credit, impedimenta sua, publica et neces-

en de Raden te Brussel om in het gelijk gesteld te worden ³³⁾. Op 12 Mei besloot dan de faculteit: « deputandos esse duos Bruxellam, qui super ea re agant apud utrumque senatum, ne inaudita facultate aliquid decernerent ». Op 15 Mei waren Sinnich en Laurent reeds terug uit Brussel met een gunstige apostille van de Geheime Raad en van de Raad van Brabant, alsmede met de verzekering dat de Gouverneur-Generaal zou ingelicht worden « ne forte praeveniretur sub- et obreptionibus » ³⁴⁾.

Op 26 Juni 1659 probeert Du Bois nogmaals de faculteit te dwingen om P. Van Hecke te aanvaarden ³⁵⁾ doch het proces kreeg intussen te Brussel zijn beloop ³⁶⁾. Op 4 October gaf de Geheime

saria, duratura facile duobus mensibus, propter quae volens conscientiam suam exonerare substituit E. D. P. Van Hecke alias facultati... propositum iuxta formam plenius lectam et exhibitam. Declarat etiam quod absolute putet se observasse statuta Visitationis quando praedictum Patrem iam a tribus septimanis per notarium proposuit nec DD. Doctores dictae facultatis contradixerint... ».

³³⁾ Volgens AUL, 408 had Du Bois reeds op 17 Mei een apostille bekomen en aan de deken geïnsinueerd.

³⁴⁾ FUL, 388, 335.

³⁵⁾ « Convocata est facultas per D. Vice-Decanum ratione certae schedulae multis lituris maculatae, apertae, nec ab ullo signatae, sibi pridie a duobus iuvenibus traditae, qui dicebant se eam ferre missos a D^{no} Du Bois... Substantia autem schedulae istius erat, D^{um} Du Bois intendere proficisci... ac propterea petere... ut causam istam pro absentando se ad septimanas aliquot a scholis tamquam sufficientem approbet, ad hoc ut tunc substitutum aliquem nominet, si opus sit, qui, ne schola vacet, lectiones eius prosequatur... Resolutum est... illam schedulam, eo quod ita maculata esset nec signata pro responso reddituris reddendam esse... iisdemque dicendum quod si D. Du Bois sibi responderi velit mittere debeat petitionem suam absque lituris conscriptam et sua aut notarii alicuius manu signatam... Misit D. Du Bois... epistolam clausam in qua idem petebat... Conclusum respondendum... eum iam pridem unum substituisse ac... super ista substitutione sit litispotentia... Neque D. Du Bois debere dicere, ut in litteris suis dicit, facultatem ipsum vexare, cum ipse sit qui vexat facultatem... ». AUL, 388, 335v-336.

³⁶⁾ Uit de processtukken, brengen we de volgende details naar voren. De faculteit verwijt aan Du Bois (*Duplique*, FUL, 408) dat hij dit jaar en ook de vorige jaren telkens ongeveer vier maanden afwezig is geweest, zonder de redenen daarvan te kennen te geven en te zorgen voor een plaatsvervanger; feiten waarom hij reeds vroeger ernstig werd vermaand; dat hij op onwettige wijze professor is benoemd, dat hij zijn lessen zó slecht geeft dat het aantal studenten, sinds hij begonnen is te onderwijzen, merklijk is verminderd; dat hij de statuten niet onderhoudt, die voorschrijven: « quod lectiones non fiant memoriter propter periculosum linguae lapsum in negotio fidei, nec in foliis dissolutis sed in codice integro, proprio studio legentis elaborato ». « Du Bois n'a

Raad een uitspraak ten voordele van de faculteit ³⁷⁾.

Door zich aan te sluiten bij Du Bois had Van Hecke zijn kans verkeken te Leuven. De hoop echter had hij niet verloren. Hij preekte, verdedigde theses en toonde zich daarin anti-jansenistisch, hetgeen in de gegeven omstandigheden het beste middel was om protectie van hogherhand te bekomen.

De titel van een eerste thesis luidde :

Coniugium spirituale in Christo Iesu et Thoma a Villanova sub purioris vitae sponsalibus a pueritia inchoatum ; sub religionis perfectione in S. Ordine Eremitarum S^ui P. N. Augustini ratum et consummatum ; sub archiepiscopo Valentino in Hispania in omnibus et per omnia prorsus absolutum. Nunc demum ob singularissima erga Deum et in Ecclesiae merita, ob manifestissima vitae sanctitatis ac miraculorum argumenta, ex infallibili intuitu, sub Spiritus Sancti afflatu per S. D. N. Alexandrum VII. Pont. Max., ad instantias Maximi Regum Philippi IV. Kalendis Novembris Canonizato. In 100 theses encomiasticas ad vitam eiusdem sancti fideliter digestum. Quas praeside R. et Exim. P. F. Michael Van Hecke S. Theol. Doctore ac in Universitate Lovaniensi Professore, defendet sub

qu'à remplir son devoir comme tous les autres, sans s'en dispenser si légèrement, se divertissant à advocasser et playdoyer les causes qui ne lui touchent pas... ». Van Hecke krijgt ook zijn part: om te beseffen hoe verkeerdt hij handelt met naar een leraarstoel te dingen die aan seculiere priesters is voorbehouden (wegens de eraan verbonden prebende), moet hij maar even nadenken over hetgeen hij zou menen indien een seculier naar een functie in zijn kloosterorde kwam streven. Indien hij beweert gratis te willen doceren, dan vermoedt de faculteit « [que] c'est probablement la partie agréable, pour entrer, mais [que] plus tard il réclamera son salaire ».

Du Bois, van zijn kant, beweert « que tous les ans, cinq ou six fois il est travaillé d'un mal de dents conjoint à certaine défluxion qui l'empêche de faire sa fonction à chaque (fois pendant) huit à dix jours ».

In September wordt er nog aangetekend in de *Acta Facultatis*: « Resolvit S. Facultas ex sua parte offerendum M. D. Rectori libellum supplicem, quo peteretur ut D. Nicolaus Du Bois iuberetur se inscribere cuidam libello impresso quem evulgabat sub nomine EE. DD. Dave, Specck, Van Hecke et suo; iuberetur quoque subscriptionem procurare istorum aliorum dominorum »; AUL, 388, 337v. Het gaat hier om het volgende geschrift: « Informatio qua declaratur Jus et Patronatus Regius in Facultate Theologica Lovaniensi et propugnatur immediatus recursus ad Suam Majestatem in certis causis, pro eximiis DD... Antonio Daveo, Nicolao du Bois,... D. Jacobo Spieckue... R. P. Michael van Hecke... contra Eximios DD. Van Werm, Pontanum, Sinnich, Laurent, Vianen, Recht. Ad Magnificum Dominum Recorem »; in-4°, 11 blz., gedateerd 30 Juli 1658. Zie, PAQUOT, II, 306.

³⁷⁾ AUL, 388, 338v.

solemni exaltatae canonizationis octava, Fr. Carolus de Backere eiusdem voti religiosus die 4 Martii, hora 3. post meridiem in sacro D. P. Augustini fano, Bruxellis ³⁸⁾).

Deze thesis was gedrukt bij Cyprianus Coenestenius te Leuven in 1659 en opgedragen aan P. Franciscus de Gamboa, de Biechtvader van de Gouverneur-Generaal, dien Van Hecke was gaan afhalen in Spanje. Ze werd, overeenkomstig de autobiographie, een tweede maal verdedigd (door Carolus de Backere en Georgius Salomons) te Brussel op 11 en 12 Maart van hetzelfde jaar ³⁹⁾).

De volledige titel van deze thesis verdiende weergegeven te worden. Er komen namelijk interessante gegevens in voor. We zien er b. v. dat Van Hecke zich zonder enige beperking hoogleraar aan de Leuvense Universiteit noemt, een feit waarover we reeds zijn ingelicht, en dat hij tevens een lans breekt voor de onfeilbaarheid van de Paus. In die beroerde jaren was er geen beter middel om de gunst van de internuntii te winnen dan te recht en te onrecht de pauselijke onfeilbaarheid te onderlijnen ⁴⁰⁾. Doch in het onderhavig geval schijnt Van Hecke wel een rechtstreekse aanval te hebben bedoeld op een der meest aan het licht tredende professoren van Leuven, Johannes Sinnich, die in zijn boek tegen de Protestanten *Confessionistarum Goliathismus profligatus* (Leuven 1657) de pauselijke onfeilbaarheid in feitenkwesties had ontkend ⁴¹⁾.

In de 17^e eeuw was een dergelijke zienswijze meer dan genoeg om een felle polemiek in het leven te roepen.

Op 13 Januari 1660 liet Sinnich zekere *Theses theologicae de Ecclesia et notis eius* verdedigen. Daarin kwam o. m. de volgende stelling voor :

³⁸⁾ Dit en ook het hierboven vermelde geschrift komen niet voor bij L. WILLAERT, *Bibliotheca Janseniana Belgica*, I, Namen, 1949.

³⁹⁾ Twee exemplaren (eveneens gedrukt bij Coenestenius) zijn aanwezig op de Angelica-Bibliotheek.

⁴⁰⁾ Toentertijde werd het voorrecht der pauselijke onfeilbaarheid zelfs in gewone hoffelijkheidsformulen beleden. Om maar een toevallig voorbeeld te geven: Francesco Airoidi schrijft op 13 Augustus 1672 uit Brussel (NF, 61, 539): « L'elezione di Monsignore Fabrizio Spada per nunzio alla Corte di Torino, quanto è proprio dell'infallibile avvedutezza e disposizione di N. S.... ».

⁴¹⁾ F. DEININGER, *Johannes Sinnich*, Düsseldorf, 1928, 87 vlg. PAQUOT (III, 587) citeert uit blz. 308 de volgende passage: « Pastor ovium, id est, Christi fidelium, non indiget scire ubinam... digesta aut explanata fuerit doctrina quam... suis ovibus... devitandum circumscriptis; sed satis ei est, quod noverit utrum salutaris sit, an noxia ».

« Certissime fide tenendum est, veram in terris ecclesiam ac sponsam Christi esse unicum illum visibilem baptizatorum coetum qui eadem christianae fidei professione et sacramentorum eadem communione est colligatus et in hunc usque diem perpetua successive continuatur, qui Romanum Pontificem, Beati Petri successorem, sibi in his quae fidem et religionem concernunt ordinatione divina praefectum, numquam ex cathedra errantem agnoscit. Cum eo tamen bene consistit eum non solum ut privatum, verum etiam ut publicam personam in quaestionibus facti errare posse. An autem ut persona privata haereticus esse possit ? Non implicat, quamvis id numquam contigisse existimemus ».

De eerste der drie baccalaurei die met de opwerpingen belast waren, bracht de Honoriuskwestie naar voren ; de tweede beriep zich op de gewone menselijke zwakheid waaraan ook de Paus is onderworpen ; de derde begon bij wijze van voorbeeld te stellen dat een herder goede weilanden moet zoeken voor zijn schapen, doch zich kan vergissen in de keuze. Ieder werd met een zeer conservatief antwoord afgewezen.

Sinnich die ons deze bijzonderheden meedeelt in een *Declaratio*, enkele dagen na de gebeurtenissen opgesteld, gaat voort :

« Dum haec agitentur, quidam doctor [Van Hecke] intravit scholam et mox resumpsit argumentum in analogia pastorum fundatum ut supra. Cui reposita est eadem responsio, quae data fuerat bacchalaureo. Tum ille, non tam contra praemissa arguendo, aut argumentum proseguendo, quam tentative interrogando : « an ergo, inquit, non est de fide contineri haereses in libris Institutionum Calvinii » ? Responsum est, de fide esse quod doctrina, quae revera in istis libris continetur, sit haeretica ; sed non esse de fide eam doctrinam ibi contineri, imo nec libros ipsos esse Calvinii. Nam Tridentina synodus doctrinam ipsam anathematisavit et haeticam esse definivit ; sed nec eam in libris contineri vel huius aut illius auctoris esse definivit, prout patet legenti canones ipsos synodales...

Interrogavit ille denuo : « an si synodus id definisset, non esset de fide, tametsi sit quaestio facti » ? Responsum est nostrae thesi nihil officere quod eo casu id esset de fide, quia thesis non loquitur universaliter de omnibus quaestionibus facti, ac proinde sufficienter verificatur pro aliquibus quaestionibus facti, etiam seclusis aliis compluribus. Quapropter nostra thesis, prout iacet, adeo certa est et communis ut Card. Bellarminus... non dubitaverit scribere (Lib. 4 de pont. cap. II : omnes catholicos et haereticos in eo convenire posse

⁴²⁾ FUL, 450; *Declaratio E. D. M. N. Joannis Sinnich, STD et Prof. super dictis per eum in disputatione cui praesedit 13 Januarii 1660*; ook aanwezig in FUL, 69, 295v-298v, samen met bewijsstukken.

pontifices, etiam ut pontificem et cum eo suo coetu consiliariorum vel cum concilio generali, errare in controversiis facti particularibus, quae ex informatione testimoniisque hominum praecipue pendent...

Transivit hinc doctor ille ad aliam interrogationem : « an nimirum Pontifex possit errare in canonizatione sanctorum ». R. Esse impertinens ad thesim defendendam... Interim non deesse aliquos theologos qui negent esse de fide pontificem errare non posse in sanctorum canonizatione, quorum sententias Ecclesia nondum reprobavit, ut est v. g. Melchior Cano ⁴³⁾.

Replicavit ille : « non ergo esset de fide certum quod S. Thomas de Villanova nuper a S. D. Alexandro VII canonizatus videat Deum in coelo » ? Ad hoc responsum est petendum vicissim ab ipso, quid esset canonizatio ? Quo tacente, additum est canonizationem non importare quod canonizatus de facto videat Deum in coelo, sed quod obierit in sanctitate seu in statu gratiae et amicitiae divinae, prout apparet inde quod Joannes XXII canonizaverit S. Thomam Aquinatem cum tamen ipse usque ad finem vitae fuerit in opinione quod animae iustorum non viderent Deum usque ad extremum iudicium... Additum quoque est continuo Pontificem non posse errare in canonizatione sanctorum, quantum ad id quod ipse definit...

Rursus ille : « hoc ipsum, inquit, est facti ; num talis sit in sanctitate defunctus. Poterit igitur Pontifex in hoc ipso errare si vera sit vestra thesis ». R. Negando sequelam ; quia iam toties dictum ac repetitum est, thesis non loquitur de omnibus generatim quaestionibus facti... adeoque perperam ex ea infertur determinatum factum in particulari, signanter illud de quo agitur, nam eius veritati testimonium perhibet Deus patrando miracula in confirmatione sanctitatis eius qui canonizandus est...

Replicavit ille : « sed an sint facta miracula, est etiam quaestio facti ». Responsum est, id quidem esse verum, sed Ecclesiam praemittere tam accuratum istius facti examen, ut nemo possit prudenter rem in dubium revocare, attenta praesertim divinae providentiae assistentia, quae non permittit Ecclesiam colere pro sancto eum qui sanctus non est.

Replicavit iterum ille : « deberet ergo dici potius quod divina providentia non permittat pontificem errare in ullis quaestionibus facti ». Responsum est, id dici non posse, tum quia ut ex Bellarmino superius dictum est... tum quia ipsi pontifices frequenter fassi sunt vel supposuerunt oppositum, et res adeo clara est ut ridiculum sit velle obniti ; unde refertur de quodam principe saeculari, quod cum audiisset revocari in disceptationem, dixerit, sibi experimen-

⁴³⁾ Op 10 Januari 1660 schrijft de internuntius aan de Kard. Staatssecretaris : « Sento che alcuni theologhi della stretta facoltà di Lovanii meditino una nuova impressione del Cano, auctore domenicano, nel quale mi vien supposto che si trovino alcune opinioni pericolose in risguardo delle controversie suscitate hoggidi dalli jansenisti »... De internuntius is niet op de hoogte van de strekking van die auteur en vraagt of hij de heruitgave van diens werken moet beletten (NF, 44).

taliter constare partem affirmativam, quia cum ipse vocaretur Carolus, pontifex in quodam brevi appellavit eum Joannem.

Ad haec ille : « ego, inquit, scio pontificem posse errare in quaestionibus facti ; sed potestne errare in definiendo » ? Responsum est ad veritatem thesios nostrae sufficere id quod iam ultro admittit pontificem scilicet posse errare in quaestionibus facti. Iterum quia novam quaestionem movet de definitione, rogatus est ut diceret quid esset definitio. Quo tacente, additum est, Bellarminum... asseruisse pontificem etiam cum concilio generali errare posse in quaestionibus facti et de facto sic errasse Synodum VI generalem in causa Honorii papae. Interrogavit demum ille : « num Pontifex possit approbare institutiones Calvinii » ? Responsum est divinam providentiam non permissuram ut tale quod umquam faciat, cum ibi contineantur tam manifestae haereses... nec contrarium posse vel apparenter colligi ex nostra thesi, quippe quae non de quibuslibet quaestionibus facti sed de aliquibus dumtaxat loquitur... ».

Tot zover de *Declaratio* van Sinnich, welke wel verdiende in de oorspronkelijke taal en ongeveer volledig weergegeven te worden, omdat ze ons een inzicht geeft in de toedracht der zaak. Reeds deze openbare discussie schijnt er Sinnich toe gebracht te hebben bij de Rector een klacht tegen Van Hecke wegens eerroof neer te leggen. Deze beperkte zich niet tot mondelinge opwerpingen maar diende op 27 Februari 1660 een thesis in waarvan de tekst, schijnbaar, eerst op het laatste ogenblik werd kenbaar gemaakt. De titel luidde :

« Disputatio theologica debiti et venerationis ergo suscepta pro canonizatione sanctorum, hoc est videntium Deum, pro Summi Pontificis in ea infallibilitate ac in censurandis libris ab antiquo auctoritate. Quam praeside Eximio P. M. N. F. Michaelae van Hecke, Ord. Eremit. S. Augustini, S. Theologiae Doctore ac professore, sustinebit F. Christophorus Quisthout eiusdem voti, die 27 Februarii hora 3. post meridiem in Schola S. Augustini Lovanii publica anno 1660 ».

[*Volgt deze spreuk*]: « Duo sunt quae in errore hominum difficillime tollerantur, praesumptio priusquam veritas pateat et cum iam patuerit praesumpta defensio falsitatis ».

In het voorbijgaan moge er even op gewezen worden, dat Van Hecke zich niet meer, zoals in *Coniugium spirituale*, professor aan de Leuvense universiteit noemt, maar enkel maar *professor*. Nochtans, blijkbaar heeft hij aan zijn pretentie niet verzaakt, want vóór zijn naam heeft hij de letters M. N., dit wil zeggen *Magister Noster* geplaatst, een titel die gegeven werd aan de theologie-professoren van de Universiteit, en ook in de klooster-orden verleend werd aan

zekere Paters die lange jaren de theologie hadden onderwezen. Nu, blijkens de Autobiographie, had Van Hecke de titel van de orde niet bekomen vóór 1662, en dus proclameert hij zich, in deze thesis van 1660, op onrechtstreekse wijze, hoogleraar.

De thesis bevat zes *conclusiones* :

I. *Quid sit canonizatio*, waarin Schr. beweert dat zij de Gods-aanschouwing insluit ; II. *Diluuntur opposita*, namelijk die welke voortspruiten uit de heiligverklaring van Thomas Aquinas door Johannes XXII ; III. *Pontifex in canonizatione prudentissime procedit* ; IV. *Infallibiliter decernit* ; bij de heiligverklaring van Thomas a Villanova gebruikte de Paus de woorden : *sanctum esse decernimus ac definimus*. Attamen (gaat Van Hecke voort), post ista et ista, non minus posse Papam, ut Dei vicarium in hac re facti errare, quam presbyterum Joannem, regem Ethiopiae, vel Turcam aut Sultanum, aut per errorem brevi suo inscribere Joannem quem oportuit Carolum, calumniatur Wicleff haereticus, neutiquam audeat hiscere, minus in contemptum publice adducere doctor orthodoxus. Sane, qui canonizato cultum negaret, v. g. qui S. Dominico Patriarchae Praedicatorum, qui S. Thomae a Villanova ordinis nostri, qui S. Ignatio, fundatori Societatis Jesu, detrectaret in festo horas et missam legere, sicuti multum faveret haereticis, ita de haeresi merito haberetur suspectus. V. *In canonizandi libros inquit et aliorum ex suprema auctoritate censurat*. Zoals de Paus onfeilbaar is in de heiligverklaring, zo is hij het ook in veel andere dingen die bijdragen tot het goed beheer der Kerk, en die in geval van dwaling tot groot scandalum aanleiding zouden geven. VI. *Negans rationi repugnat et auctoritati* ; VII. *Imo sibi malo fine repugnat*.

In deze twee laatste conclusies permitteert zich Van Hecke tot rechtstreekse beschuldigingen van Jansenisme over te gaan. Onder *Conclusio VI* schrijft hij b. v. :

« Quid ergo fronte et publice proclamatur et usque hodie impune sustinetur, quod Pastor ovium, id est Christi fidelium, non indiget scire... Purius censuit theologica hic facultas, quando non tantum per se censuravit diversas sententias ex certis libris excerptas, sed a Pontificibus merito censuratas, et ut apocriphas publice proscrip-tas contra Ripaldam satis dense inducit ⁴⁴⁾. In quo dum peregrinam vulpem, ut putat, irretit, nonne domesticam simul capit ? ».

⁴⁴⁾ Allusie op het aan Sinnich toegeschreven boek: *P. Jo. Martinez de Ripalda e Soc. nominis Jesu vulpes capta per theologos S. Fac. Academiae Lovaniensis*, z. p., 1649; verboden bij een decreet van het H. Officie dd. 23 April 1654.

Onder *Conclusio VII*: « quo ergo fine nunc demum a doctrina sana deviare ⁴⁵⁾, nisi ut, si Deo placet, huic novissimae in Cornelii Jansenii praetensum Augustinum a duobus fidei oraculis vibratae bullae, in hac materia facti fides negetur, odium concitetur, error obtrudatur, et cum *filiis iniquitatis* propositiones 5 damnatas in illo non contineri, non dumtaxat inter theologos sed usque ad cancellos sancti monialium (proh dolor, nimis vero loquor) pervicaciter adstruatur. Sed stat, stabitque ne cedet in facto oblatrantibus bullae veritas et aequitas ».

Sinnich, die heel duidelijk werd aangevallen in de thesis, richtte zich in een rekwest aan de rector, zeggende dat hij bereid was het doctrineel meningsverschil aan de uitspraak van de H. Stoel te onderwerpen, maar vragende dat de thesis, om wille der lasterlijke aantijgingen die ze vervatte en de opschudding die de verdediging ervan zou teweeg brengen, bij rectoraal besluit zou gesupprimeerd en de schrijver tot eerherstel zou verplicht worden ⁴⁶⁾.

De faculteit ook richtte zich tot de rector op 26 Februari met een soortgelijk verzoek, wijzende op de noodzakelijkheid schandalen te voorkomen « maxime attento eo, quod ab hinc duobus diebus Magnificentia Sua per litteras Illustrissimi Domini Internuntii rogata sit animadvertere, ne in hac universitate scandala oriantur » ⁴⁷⁾.

⁴⁵⁾ Voor zover Van Hecke (zoals trouwens de anti-jansenisten over het algemeen) *fides* eist voor het *feit* week hij af van de officiële mening van Rome. Zie L. ROCHETTE, *Humbert-Guillaume de Précipiano (1626-1711) et le formulaire sur le jansénisme*, dans *Mélanges d'histoire offerts à Charles Moeller*, II, Leuven, 1914, 382 vlg.; J. ORCIBAL, *Fénélon et la Cour romaine*, in *Mélanges d'archéologie et d'histoire*, 57 (1940), 235 vlg.; A. GITS, *La foi ecclésiastique aux faits dogmatiques*, Leuven, 1940.

⁴⁶⁾ AUL, 450.

⁴⁷⁾ AUL, 388, 340, waar ook het bewijsmateriaal aanwezig is voor de feiten die volgen. In dit bundel zijn nog de volgende stukken aanwezig:

1. Van P. Van Hecke:

28 Februari 1660, aan Rector; herhaalt zijn beroep, wegens vroeger geweigerde rechtvaardigheid en wegens het « grande et irreparable fidei praeiudicium... Sanctorum cultui et religioni, ecclesiae auctoritati et signanter Summo eius pastori in fidelium directione similiter irreparabiliter », dat zal volgen uit het decreet van de Rector;

2 Maart 1660 aan Rector; herhaalt zijn beroep en wijst de huidige rector af als rechter omdat hij hem voor suspect houdt;

2 Maart, aan Rector: protesteert tegen de uitspraak van de Rector (door horen-zeggen vernomen); « quod occasione defensionis certarum thesium nuper non publico et ordinario more, sed pene privatim et excluso omni insolentiae periculo habitae,... incursas esse poenas in decreto de 27 Februari comminatas, tum quod

De 27^e gaf de rector, Johannes Cansmans, wiens rectoraat ten einde liep, het gevraagd decreet : onder verschillende straffen wordt verboden aan Van Hecke die verdediging te houden (*ad praecavendum et impediendum scandala et insolentias quae ex inde oriri possent*) ; aan de religieuze oversten ze te laten plaatsvinden (*vel in monasterio suo vel alibi*) ; aan de ondergeschikten van de Universiteit de plechtigheid bij te wonen.

Toen Georges Lipsius en Willem de Blehen, notarissen, dit op de 27e om half één (de verdediging moest beginnen om 3 uur) meedeelden aan Van Hecke, antwoordde deze :

« se gaudere similem inhibitionem sibi fieri, seque decrevisse disputationem facere in ipso templo monasterii propter metumurbationis et insolentiarum quorum periculum per idem decretum avertebatur ».

Met dit antwoord bewijst Van Hecke dat hij doelbewust handelde en duidelijk voorzag dat tegenstand hem zou helpen om eenmaal zijn doel te bereiken.

ratione appellationis interpositae et libelli Illmo Pronuntio porrecti impegerit in quaedam statuta et privilegia huius universitatis » ;

6 Maart, aan Rector: verklaart dat hij in zijn thesis niet voornamelijk noch uitsluitelijk Sinnich heeft aangevallen.

2. Van de Internuntius:

29 Februari 1660, aan de Rector (geresumeerd bij J. LEFÈVRE, *Documents relatifs à la juridiction des nonces*, Brussel, 1942, 488, waar vergissing in de datering): « Magno cum animi dolore intelleximus difficultates moveri P. Michaeli Van Hecke... nos considerata animositate qua impune et se non opponente rectore impetitur communis ecclesiae doctrina et infallibilitas S. Sedis a paucis quibusdam, et econtra videntes inhibitionibus et minis procedi contra eos qui viam sanae doctrinae ingressi longe se a periculosis dogmatibus segregant... » heeft hij het appel van Pater Van Hecke aanvaard, en verzoekt de rector daarmee rekening te houden;

3 Maart 1660, aan Rector (cf. LEFÈVRE, 489-90): verzoekt hem procedure tegen Van Hecke te staken; deelt mee dat de zaak werd overgemaakt aan Rome en dat ook de Koning werd ingelicht;

4 Maart, aan Judocus Houbraecken: ik wil in goede betrekkingen blijven met de nieuwe rector, indien hij naar mij luistert.

3. Van de rector:

2 Maart 1660: decreet; ofschoon de redenen door Van Hecke in zijn appel aangevoerd « omnino frivolae » zijn, benoemt de rector toch Willem Masius, man boven alle verdenking, vriend van de Augustijnen, vertrouweling van de Internuntius om het onderzoek in de zaak van Van Hecke te leiden;

5 Maart 1660, aan de Internuntius. De inlichtingen die genomen werden,

Dezelfde dag gaf Van Hecke het volgend geschreven antwoord aan de rector :

« Viso decreto hoc respondet F. Michael van Hecke... agi hic negotium fidei, quod non spectat ad Rectoris Magnifici iurisdictionem et se in commissione superiorum etiam supra rectorem existentium agere, quod docebit loco et tempore opportuno, si et quando opus erit. Proinde protestari de nullitate, iniusticia etc. et quia supra eadem ac maiori re ipsi iam hactenus usque quinies tam verbo quam scripto negata est competens administratio iusticiae, appellat in primis super priori illa causa a denegata iustitia et quantum ad praesens decretum salva nullitate etiam et quantum ipsi salutare est appellat ad legitimum talis causae iudicem et competentiam ».

Intussen echter had Van Hecke, door de theses te verdedigen ondanks het rectoraal decreet zich aan vervolging blootgesteld. Hij trachtte die af te weren door een beroep op de Internuntius. Deze laatste, Jeronimo de Vecchii, schrijft verschillende brieven aan de Rector om hem te dwingen elk optreden tegen Van Hecke te

hebben geen andere bedoeling, zoals Santvoert u reeds schreef en twee gezanten van de Universiteit zullen meedelen, dan in de zaak die klaarheid te brengen welke de H. Stoel nodig heeft om uitspraak te doen.

4. Jacobus Santvoert aan Internuntius, 4 Maart 1660: ter verontschuldiging van de nieuwe rector (Nic. Meys): « mandatum istud prohibitorium contra dictum D. Van Hecke praedecessor eius iam antea decreverat, quod pro tempore istius conditione necessarium etiam tum fuisse T. D., uti spero, censebit ».

In FUL, 69, 286-331 zal men bovendien een verhaal over de zaak aantreffen: *Series rei gestae super controversiis ortis inter Eximium D. Magistrum nostrum Joannem Sinnich... ex una et R. P. Michaellem Van Hecke... ex altera parte*, waaraan een reeks documenten is toegevoegd.

Om de alsdan te Leuven heersende mentaliteit te laten aanvoelen, geven we hier de volgende bijzonderheden. Toen de Internuntius op 8 Maart 1660 te Leuven wegens de zaak Van Hecke arriveerde, gingen vier gedeputeerde leden van de universiteit hem groeten en tevens vragen « ne facile credat delatoribus et si quid contra aliquem de facultate aliquando habeat id ei, antequam strepitus desuper fiat, modeste insinuare velit, ut idem se tempestive purgare posset » (AUL, 388, 340v). In de verzoeningsacte (zie verder) vraagt, om te besluiten, de Rector aan de Internuntius « ut sua auctoritate posthac compescat qui student doctrinam professorum Sacrae theologiae in malam partem interpretari et eo nomine iisdem professoribus indignationem creare, tam apud Suam Sanctitatem et Sedem Apostolicam quam apud Illm. Dominationem Vestram et alios Sanctae Sedis Apostolicae ministros. Signanter Eruditissimum D. Nicolaum Du Bois... qui in plena universitate fassus est se fuisse Eximio P. Van Hecke in hac causa consultorem, et qui scitur causam eius direxisse » (FUL, 69, 294).

staken, aangezien hij, op diens appel, de zaak heeft overgemaakt aan Rome.

Doch professor Jacobus Santvoert, jurist, die steeds een uitgesproken anti-jansenist en een vertrouweling van de nuntiatuur is geweest, schrijft op 5 Maart 1660 een brief aan De Vecchi om het optreden van de rector te rechtvaardigen. Ten gevolge van dien komt de Internuntius persoonlijk naar Leuven en na enkele dagen in onderhandelingen doorgebracht te hebben kan hij bereiken dat de moeilijkheid bij een minnelijk akkoord wordt opgelost. Vóór daartoe afgevaardigde professoren verklaart Sinnich, dat hij in zijn thesis van 13 Januari geenszins het doel had te kort te doen aan de leer in verband met de canonisatie der Heiligen en met de onfeilbaarheid van de Paus; Van Hecke, op zijn beurt, bevestigt dat hij in zijn thesis van 27 Februari alleen in het algemeen een leer wilde bestrijden welke hem verdacht scheen, en geenszins het inzicht had Sinnich persoonlijk te treffen. Deze zaak scheen hiermee zó goed en definitief opgelost dat de Internuntius op 16 Maart 1660 een openlijke verklaring gaf om te bevestigen: « existimationem Domini Sinnich nullatenus remansisse laesam, sed potius ipsum ex tali actu esse laudandum (prout nos laudamus) quod debito ac decenti modo in concordia illa se difficilem non ostenderit » ⁴⁸⁾.

Ofschoon dus dit proces door de bemiddeling en met de volkomen voldoening van de Internuntius werd opgelost, kwam Van Hecke er toch nog op terug, toen hij wegens het Generaal Kapittel der Orde in 1661 te Rome verbleef ⁴⁹⁾. Hij was daar op 19 December 1660 gearriveerd en bleef er tot 5 Mei 1662. Hij bekwam er, zo verhaalt hij in de Autobiographie, een gunstig decreet voor de katholieke leer over de heiligverklaring. Aan zijn zorg moeten we het danken dat dit decreet niet verloren is gegaan. Met eigen hand afgeschreven heeft hij het als schutsblad gevoegd bij de tekst van zijn gedrukte thesis, aanwezig op de Angelica-Bibliotheek, Q. 4.9. De tekst luidt aldus :

⁴⁸⁾ FUL, 69, 295.

⁴⁹⁾ Cf. *Analecta Augustiniana*, II (1925), 46. Reeds op het Provinciaal Kapittel gehouden te Leuven in 1658 was Van Hecke aangewezen geworden als *discretus romanus*; zie het hs. *Liber decretorum Conventus Mechliniensis 1647-1689*, blz. 98; dit hs. wordt bewaard op het Provinciaal Archief O. E. S. A. te Gent.

« Feria IV, die 14 Septembris [1661]... Audita relatione controversiarum quae in civitate Lovaniensi ortae sunt inter fr. Michaellem Heckium O. Erem. S. Aug. et Doctorem Ioannem Sinnich occasione nonnullarum thesium praesertim de canonizatione Sanctorum, Eminent^{mi} et Rev^{mi} DD. Cardinales inquisitores generales praefati censuerunt Patrem Michaellem sanam et catholicam doctrinam propugnasse ac propterea valde esse commendandum. Cae-terum quia ob praefatas controversias et appellationem ab eodem Fr. Michaelle interpositam ad Internuntium et Sanctam Sedem apostolicam quaedam decreta contra dictum Fratrem Michaellem a Rectore Universitatis Lovaniensis, ut praefertur, emanarunt, quibus honoribus et privilegiis, gradui et professioni eidem Fratri Michaeli competentibus privatur, quae decreta quamvis abrogata et annullata fuisse Abbas S. Angeli [internuntius], iurisdictionis ecclesiasticae minister in Belgio, S. Congregationi significaverit, nihilominus ad tollendam omnem difficultatem et ad consulendum honori et famae dicti Fratris Michaelis, eadem decreta, quatenus adhuc in suo robore consistent, iidem Eminent^{mi} cassant et annullant et pro cassis, irritis et annullatis haberi volunt, mandantes eidem iurisdictionis ecclesiasticae ministro, ut praesens decretum cum dexteritate et sine strepitu executioni mandari curet... ».

Dit reeds bij weten van de Kardinalen nutteloos geworden en daarom niet te publiceren, maar aan de behendigheid van de nuntius toevertrouwd decreet, was geen Rome-reis waard.

Terwijl hij in Rome verblijft gaat dan ook Van Hecke's bekommernis niet alleen naar de Pauselijke onfeilbaarheid en de glorie van de gecanoniseerde Heiligen ; hij denkt ook aan zichzelf. Zonder dat hij er zelf om gesmeekt had, zou hij toch van Alexander VII zeker geen *favorabile breve... pro magisterio ordinis* verkregen hebben. Doch Van Hecke's ambitie is niet gepaaid met de ijdele titel van *Magister* ; hij wendt zich tot de Congregatie van de Propaganda en vraagt voor zichzelf het ambt van prefect van de Hollandse Missies (der Augustijnen).

Helaas, de inlichtingen die over hem ingewonnen worden, zijn niet gunstig. De internuntius van Brussel antwoordt op 7 October 1662 aan de Prefect van de Propaganda :

« Il P. M. Michaelle Van Hecke, Agostiniano, assolutamente non è a proposito per la prefettura delle missioni del suo Ordine in Olanda, havendo egli più bisogno di esser retto, che talento di reggere ; ma la sua vocatione par che sia più tosto nelli studi teologici e nell'esercizio del pulpito, essendosi in questi finora adoperato con lode ».

Andreas Creusen, aartsbisschop van Mechelen, adviseert op 14 October 1662 :

« ... reperio fratrem Michaellem Heckium... praeclaras habere animi dotes et talenta, ob quae tam in docendo rudes quam impugnando causam Jansenii et haereses plurimum existit apud Belgas commendabilis ; verum non ea adhuc esse maturitate morum et prudentia, ut praefectura missionis, quam ipse pro zelo suo cupit in partibus haereticorum administrare, ei tuto et utiliter omnino conferri possit » ⁵⁰).

Het doet spijtig aan een aartsbisschop te horen beweren dat er gelijke talenten of gaven nodig zijn om « rudes » te bepreken en om Jansenisten te bestrijden. Erger was het zeker dat de bestrijders van het Jansenisme vaak volkspredikanten waren die het meer nodig hadden geleid te worden, dan dat zij bekwaam zouden zijn anderen op de goede weg te houden.

Lucianus CEYSSENS, O. F. M.

(Slot volgt).

⁵⁰) R. POST, *Romeinse bronnen*, II, 's Gravenhage, 1941, 216-218.